

Õiguskantsler

Teie 06.03.2016 nr

Meie 01.04.2016 nr 6-7/160391/1601378

Tasu vaatetorni külastamise eest

Lugupeetud []

Palusite hinnangut, kas Emumäe vaatetorni külastamise eest tasu küsimine¹ kohaliku omavalitsuse poolt on põhiseadusega kooskõlas. Osutasite, et ükski seadus ei anna kohalikule omavalitsusele selleks volitust.

Arvestades, et vaatetorni külastamise korraldamisel ja selle eest tasu küsimisel tegutseb kohalik omavalitsus kui mistahes muu vaatamisväärsust omav inimene või firma, on kohalikul omavalitsusel õigus võtta külastustasu seaduses sõnaselget lubavat normi omamata.

Põhiseaduse §-st 3, §-st 113 ja § 157 lõikest 2 tõepoolest tuleneb, et avalik-õigusliku rahalise kohustuse kehtestamine peab põhinema seaduslikkuse põhimõttel. St tasu peab olema sätestatud kas Riigikogu vastuvõetud seadusega või sellises seaduses selgelt antud volituse alusel. Samas tuleb rõhutada, et see reegel ei kehti igasuguse avaliku võimu esindaja kehtestatud tasu osas, vaid üksnes avalik-õigusliku rahalise kohustuse osas.

Riigikohus on selgitanud, et avalik-õigusliku rahalise kohustusega põhiseaduse tähenduses on tegemist siis, kui tasu nõutakse avalik-õiguslikus suhtes.² Avalik-õiguslik suhe eeldab, et üks osapool täidab avalikke ülesandeid, kasutades seejuures temale antud võimuvolitust.³ Võimuvolituse kasutamine tähendab seda, et isikul on õigus ühepoolselt otsustada teise isiku õiguste ja kohustuste üle või rakendada sundi.

Kuigi kohalik omavalitsus on avaliku võimu teostav asutus ning üldjuhul tema ülesandeks ongi otsustada teiste isikute õiguste ja kohustuste üle, ei ole kõik kohaliku omavalitsuse õigussuhted siiski avalik-õiguslikud. Kohalik omavalitsus võib astuda ka eraõiguslikesse suhetesse. Sellest, kas avaliku võimu teostav asutus on eraõiguslikus suhtes, saab aru, vastates jaatavalt järgmisele küsimusele: kas ta seisund suhtes teise isikuga on olemuslikult, mitte ainult väliselt või

¹ Teie avaldusest võib aru saada, et käsitlete vaidlusalust tasu tasuna vaatetorni ja selle ümbruse külastamise eest. Arvestades aga, et tasu maksmine tuleb kõne alla üksnes siis, kui inimene soovib külastada vaatetorni, siis pean õigeks käsitleda seda siiski tasuna vaatetorni külastamise eest.

² Vt nt Riigikohtu otsus asjas nr [3-4-1-1-10](#) (p 57).

³ Vt nt Riigikohtu otsus asjas nr [3-3-1-15-01](#) (p 11).

vormiliselt, samaväärne seisundiga, milles võivad olla eraisikud.⁴ Kui kohalik omavalitsus võtab tasu eraõiguslikus suhtes, siis seaduslikkuse nõue selle tasu puhul ei kehti.

Ülalkirjeldatud põhimõtte kajastub ka Teie viidatud [kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse](#) § 30 lõikes 3 ja [haldusmenetluse seaduse](#) § 5 lõikes 3. Viimane norm nõuab, et tasu peab olema sätestatud seaduses siis, kui haldusorgan võtab seda menetlustoimingute sooritamise eest – st avalik-õiguslikus suhtes.

Pakkudes turistidele võimalust külastada vaatetorni ning võttes selle eest tasu, loob kohalik omavalitsus eraõiguslikke suhteid. Nimelt on kohaliku omavalitsuse seisund suhtes turistiga sellises olukorras olemuslikult samaväärne seisundiga, milles võib olla ükskõik milline ilusa vaatega vaateplatvormi, korteri, maja vms vara omav ja sellega raha teenida sooviv isik.

Sellest tulenevalt leian, et vaatetorni külastamise eest tasu kehtestamisel ilma, et mõni seadus annaks selleks luba, kohalik omavalitsus põhiseaduse vastu ei eksi.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Olga Lavrova 693 8410
Olga.Lavrova@oiguskantsler.ee

⁴ Pretsedenti loovaks kaasuseks on Riigikohtu otsus asjas nr [3-3-1-15-01](#) (vt p 11).